

INFORMASJON TIL NYE GÅRDBRUKERE

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE

Aremark
kommune

Marker
kommune

Rakkestad
kommune

Skiptvet
kommune

Innholdsfortegnelse

JORDBRUK.....	4
Registrering.....	4
Kart og areal.....	4
Produksjonstilskudd.....	5
Gjødslingsplan.....	6
Plantevernjournal	7
Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid.....	8
Tilskudd til økologisk jordbruk	8
Regionale miljøkrav.....	9
Tilskudd til regionale miljøtiltak for jordbruket - RMP	10
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).....	11
Tilskudd til drenering	12
Innovasjon Norge - IBU-midler	12
Velferdsordninger	13
Jordloven.....	14
Jordleie.....	14
Forpaktning.....	14
Bo og driveplikt	14
Hold av dyr	15
Regulering av ervervsmessig husdyrhold.....	15
Floghavre.....	15
Nydyrking/inngrep i kulturlandskapet	15
Tilskudd ved produksjonssvikt	15
Naturskade.....	16
Gjødsellager og siloanlegg	16
Spredning av husdyrgjødsel	16
Avløpsslam	16
SKOGBRUK	17
Offentlig skogforvaltning	17
Skogloven.....	17
Foryngelsesplikt	18
Markagrensa og regler for skogbehandling og skogsdrift	18
Skogfond	18
Tilskuddsordninger.....	19
Bruk av plantevernmidler i skog	20

Skogbrukskurs.....	20
Veiledning fra landbruksforvaltningen	21
Skogeierforeninger - entreprenører	21
VILTFORVALTNING	22
Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen	22
Storviltjakt.....	22
Småviltjakt.....	22
Beverjakt	23
Villsvin	23
Jaktrettighetshaver/grunneiers muligheter.....	23
Skadegjørende vilt	23
Frister	23
Rapportering	24
Rovvilt	24
NYTTIG KONTAKTINFORMASJON	25
Andre aktuelle lenker:.....	28
Kontaktinformasjon til landbruksforvaltningen i kommunene	29

For deg som vil starte opp som bonde eller skogbruker er det mange regler, søknader og ordninger å forholde seg til. Vi har laget en oversikt over de viktigste tingene å huske på, hvem som gjør hva og hvor du finner mer informasjon. Denne informasjonsbrosjyren er utarbeidet av landbruksforvaltningen i Indre Østfold, Marker og Aremark, Rakkestad og Skiptvet kommuner.

JORDBRUK

Registrering

De fleste støtteordningene i landbruket går til de som driver næringsvirksomhet. Som ny bonde må du derfor etablere et foretak og registrere det i [Enhetsregisteret \(Brønnøysundregistrene\)](#). Du registrerer foretaket ditt via [altinn.no](#).

Når du har fått et organisasjonsnummer og registrert det med landbrukskode, må du kontakte kommunen for å få registrert foretaket ditt og driftssenteret ditt i Landbruksregisteret.

Kart og areal

[NIBIO](#) har karttjenester som er tilrettelagt for landbruksforvaltningen og eiere og brukere av landbrukseiendommer, men er åpen for alle. [Kilden](#) er NIBIOs hovedkartløsning, med masse data samlet på et sted. [Gårdskart](#) er kart som gir arealtall for landbrukseiendommer. Arealet du finner i [Gårdskart](#) er det som brukes som grunnlag for å søke areal- og kulturlandskapstilskudd og RMP-tilskudd.

Gårdskart er satt sammen av informasjon fra flere kilder. Gårds- og bruksnummer for landbrukseiendommen hentes fra Landbruksregisteret, eiendomsgrenser hentes fra Matrikkelen og markslag i AR5 hentes fra NIBIO.

Det er mulig å velge flere kartlag fra NIBIO og fra andre nasjonale kartleverandører samt heldekkende kart eller flyfoto i bakgrunnen for gjenkjenning.

I tillegg til automatisk arealberegning for landbrukseiendommen har tjenesten utskriftsmulighet, tegne-/måleverktøy, mulighet for å lagre tegning, laste ned tegning som fil, legge til flere eiendommer og legge til geografiske filer og vise dem i kartet.

I Kilden er datasettene sortert i sju fagområder:

Arealinformasjon (som vises ved oppstart), Landskap, Jordsmonn, Reindrift, Skogportalen, Dyreportalen og Finn sone for distriktstilskudd. Brukeren velger selv fagområde og deretter hvilke kartlag som skal vises og i hvilken rekkefølge.

Kartlagene kan gjøres gjennomsiktige for å vise flere heldekkende kartlag sammen. Dette gjør at man for eksempel kan se på arealtyper fra AR5 sammen med flybilder. Alle kartbilder kan lagres eller skrives ut.

Produksjonstilskudd

Formålet med produksjonstilskudd er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Vilkårene for å motta produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid står i [forskrift 19. desember 2014 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket](#), med tilhørende rundskriv. Du finner til enhver tid gjeldende forskrift med rundskriv og veiledning på [Landbruksdirektoratets hjemmesider](#).

Søknadsprosessen er todelt, med **to** registreringer og **en** utbetaling.

- Del 1: søknadsfrist 15. mars (telledato 1. mars)
- Del 2: søknadsfrist 15. oktober (telledato 1. oktober)

Søknaden må leveres elektronisk, via [Altinn](#). Det er ikke mulig å levere på papir.

Sørg for at du har tilgang til Altinn i god tid før søknadsfristen!

I del 1 (frist 15. mars) registreres:

- antall dyr (unntatt bifolk)

I del 2 (frist 15. oktober) registreres:

- antall dyr
- disponerte landbrukseiendommer og hvilke vekster man har hatt på arealene
- dyr på beite og dyr på utmarksbeite
- antall dyr av bevaringsverdig husdyrrase
- frukt, bær og grønt
- utgifter til avløsning ved ferie og fritid

Utbetaling skjer i februar året etter.

Grunnvilkår

For å kunne motta produksjonstilskudd må søker ha et foretak **registrert i Enhetsregisteret** før søknadsfristen for den aktuelle søknadsomgangen. Informasjon om å etablere foretak finner du på <https://www.altinn.no/starte-og-drive/>. Et foretak kan være organisert som et enkeltpersonforetak (ENK) eller andre former for selskapsdannelser som for eksempel ansvarlig selskap (ANS/DA) eller aksjeselskap (AS).

Foretaket må være registrert i Enhetsregisteret, og en underenhet (virksomhet) må være knyttet til foretaket.

Organisasjonsnummeret må være knyttet mot en landbrukseiendom. Foretak som bare søker tilskudd til birøkt, er unntatt fra kravet om at produksjonen må drives på landbrukseiendom.

Produsentnummer er nødvendig for å selge landbruksprodukter. [Her kan du lese om hvordan du får et produsentnummer](#).

Et grunnleggende vilkår for å kunne motta tilskudd er at søker driver «vanlig jordbruksproduksjon». Det kan heller ikke gis produksjonstilskudd (heller ikke RMP-tilskudd) dersom det foretas inngrep

som forringer kulturlandskapet. Langs vassdrag med årssikker vannføring skal det **alltid** være tilstrekkelig bred vegetasjonssone mellom jordbruksareal og vann for å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Sonen må være på **minst 2 meter** målt fra vassdragets normalvannstand, og kan **ikke jordarbeides** eller sprøytes med plantevernmidler.

I forskriftens § 11 første ledd heter det at «dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig driver eller har drevet sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes». Det innebærer at f.eks. brudd på regionale miljøkrav vil kunne føre til avkortning i tilskuddet.

Du må også oppfylle kravene om gjødslingsplan og journal over plantevernmidler for å få fullt tilskudd. Om du mangler denne dokumentasjonen eller den er mangelfull, gir det avkortning i produksjonstilskuddet.

Gjødslingsplan

Utarbeides før hver vekstsesong. Årlig, før vekstsesong, **all** jordbruksproduksjon. Driver du ekstensivt? Ta kontakt med landbrukskontoret.

Jfr. forskrift om produksjonstilskudd skal alle som søker produksjonstilskudd ha gjødslingsplan for sin jordbruksproduksjon. Til grunn for dette ligger forskrift om gjødslingsplanlegging. Gjødslingsplan skal utarbeides årlig, før hver vekstsesong, og er et vilkår for å motta fullt produksjonstilskudd. Hensikten med en gjødslingsplan er å gi grunnlag for avling med god kvalitet, begrense avrenning av næringsstoffer til vassdrag og tap av klimagasser til luft fra jordbruksarealer. Gjødslingsplanlegging skal sikre en riktig utnyttelse av næringsstoffer i jorda og fra mineralgjødsel, husdyrgjødsel, slam og annen gjødsel. Riktig gjødsling er lønnsomt med hensyn til planteproduksjon, vannkvalitet, klima og lommebok.

Gjødslingsplanen skal omfatte alt jordbruksareal som foretaket disponerer, med utgangspunkt i jordprøver som ikke er eldre enn 8 år (maks). Foretak med husdyr (>5 GDE¹) eller foretak som får tilført husdyrgjødsel, slam eller annen organisk gjødsel, skal beregne forsvarlig mengde forbruk av dette for kommende vekstsesong. Det er viktig å ha tilstrekkelig spredeareal, og å bruke hele arealet til spredning. I gjødslingsplanen skal denne mengden fordeles på jordbruksarealet i henhold til foretakets spredeareal og slamplan. Gjødslingsplanen skal inneholde kart som tydelig viser skifteinndelingen.

Gjødslingsplan kan du lage selv ved å benytte program som [Skifteplan](#), [Jordplan](#), [CropPLAN](#), [Agrilogg](#), [Eana Skifte](#), eller du kan bestille fra f.eks. [Norsk Landbruksrådgivning](#). Bestill gjerne om høsten eller tidlig på vinteren i forveien, planen skal være ferdig **før** vekstsesongen, og **før** innkjøp av gjødsel.

¹ Gjødseldyrenhet

Plantevernjournal

Alle foretak som bruker plantevernmidler, må ha journal over plantevernmidler som brukes. Journalen skal inneholde opplysninger om:

- navn på plantevernmidlet
- tidspunkt for behandling
- dosen som ble brukt
- området og veksten som plantevernmidlet ble brukt på

Hvis det har blitt brukt plantevernmidler og foretaket ikke har slik journal eller journalen er mangelfull, vil tilskuddet avkortes (reduseres). Dette gjelder også hvis foretaket ikke kan legge fram slike journaler for de tre siste årene.

I forskrift om plantevernmidler stilles det krav som går utover kravet til journal over plantevernmidler i produksjonstilskuddsforskriften. Plantevernmidelforskriften krever blant annet at alle som benytter plantevernmidler skal ha journal om beskyttelse av vannmiljø og journal om integrert plantevern. Dette er ikke et krav i forskrift om produksjons- og avløsertilskudd, men dersom Mattilsynet har fattet vedtak om at de øvrige kravene i forskrift om plantevernmidler ikke er oppfylt, kan det bli foretatt en avkortning i tilskuddet på grunn av brudd på annet regelverk, se kapittel 4.2. Dersom du søker regionale miljøtilskudd (RMP), kreves det at kravene i plantevernmidelforskriften er oppfylt.

Det er tre ulike bestemmelser i plantevernmidelforskriften med krav til journalføring:

1. krav til å føre sprøytejournal
2. krav til journal for beskyttelse av vannmiljø
3. krav til journal for integrert plantevern

Disse tre journalene til sammen kalles plantevernjournal.

Norsk landbruksrådgiving har utarbeidet en mal som kan benyttes: <https://www.nlr.no/plantevern>

Innholdet i en plantevernjournal:

1. Sprøytejournal

En sprøytejournal skal inneholde opplysninger om følgende:

- Navn på plantevernmiddelet
- Tidspunkt for behandling
- Dose
- Område som er behandlet
- Hvilken vekst som er behandlet

Disse opplysningene skal oppbevares i minst tre år. Det er den som sprøyter som skal føre journalen. Hvis sprøytearbeidet utføres av andre (f.eks. ved leiesprøyting av åker) er det entreprenøren som skal føre journalen. Journalen bør oppbevares på gården der det sprøytes, blant annet fordi forskrift om produksjonstilskudd har krav til at foretaket skal ha journalen tilgjengelig.

2. Journal for vannbeskyttelse

I journalen skal du beskrive buffersoner til overflatevann og avstand til eventuelle drikkevannskilder i nærheten. Du skal også beskrive eventuelle tiltak du har gjort for å begrense skade. Slike tiltak kan for eksempel gjelde dysevalg, større buffersoner enn kravet på etiketten, valg av vaskeplass o.l.

3. Journal for integrert plantevern

I journalen for integrert plantevern bør du skrive hvorfor du valgte akkurat dette preparatet fremfor andre preparater med samme bruksområde. Du bør også skrive litt om hvorfor du ikke kunne velge ikke-kjemiske metoder i dette tilfellet. Videre bør du ha med informasjon om hvilken overvåking som er gjort av skadegjøreren før området ble sprøytet, hva du har gjort for å forhindre resistens og eventuelle forebyggende tiltak du har gjennomført. Slike tiltak kan for eksempel være vekstskifte siste tre år, sortvalg, jordbearbeiding, radrensing, feller og bruk av nett og andre fysiske hindringer. I tillegg kommer tiltak som du har gjort i forbindelse med spredning av plantevernmidler, slik som redusert dose eller flekkvis behandling etter behov.

Journalføring er viktig for å kunne dokumentere hva du har sprøytet med og hvilke tiltak du har gjennomført. Journalene kan føres på pc/nettbrett, i noteringsbok eller tilsvarende.

Autorisasjonsbevis - plantevern

Det kreves autorisasjonsbevis for å kjøpe og bruke plantevernmidler. [Norsk Landbruksrådgiving](#) arrangerer nødvendige kurs og praksisdager. Fornyingskurs kan tas på nett på www.mattilsynet.no.

Mattilsynet ordner med utstedelse av bevis. Beviset er gyldig i 10 år og må fornyes med kurs og prøve. Etter bestått eksamen tar du kontakt med kommunen, som vurderer det yrkesmessige behovet for autorisasjonsbevis. Dersom behovet er til stede, registreres dette, og bevis bestilles hos Mattilsynet.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

For å få tilskudd til avløsning ved ferie og fritid må utregnet avløsertilskudd etter antall dyr være minst kr 5 000,- pr. år. Avløseren må være fylt 15 år, og kan ikke ha næringsinntekt fra foretaket. Ektefelle/samboer kan ikke være avløser. Maksimalt avløsertilskudd er basert på dyretallet per 1. mars og 1. oktober i avløseråret, og tilskuddet søkes om i del 2 av produksjonstilskuddssøknaden, med søknadsfrist 15. oktober. Du kan etterregistrere avløserutgifter du har hatt etter 15. oktober, innen 10. januar.

Tilskudd til økologisk jordbruk

Det gis tilskudd for antall husdyr og dekar areal som er omlagt til økologisk produksjon. Produksjonen må være godkjent av Debio. Tilskuddet er samordnet med og omfattet av samme regelverk som øvrige produksjonstilskudd.

Tilskudd til økologisk produksjon kommer i tillegg til ordinært produksjonstilskudd.

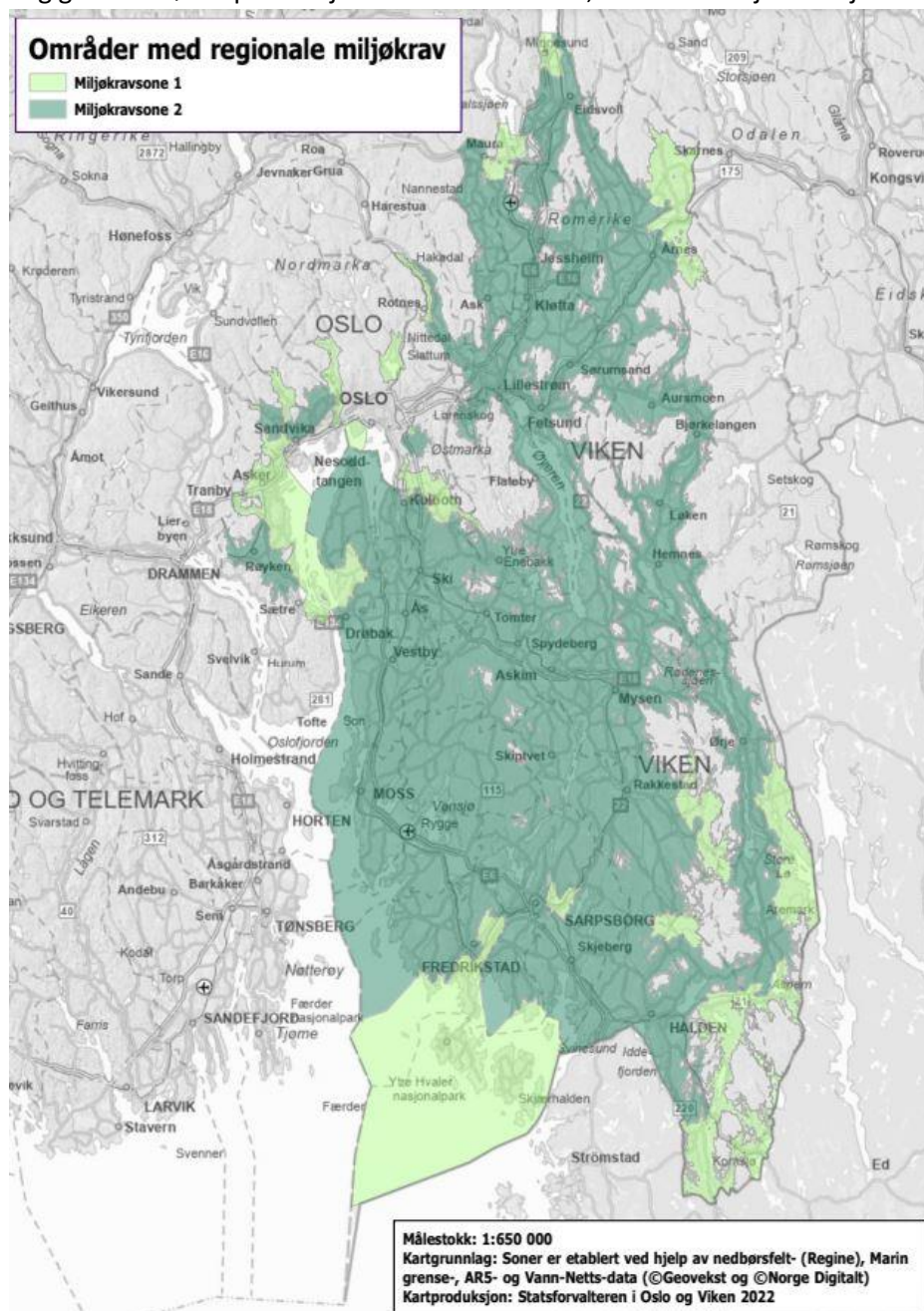
I Norge er økologisk matproduksjon regulert av [økologiforskriften](#), fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Mattilsynet er tilsynsmyndighet, og har delegert ansvaret for dette tilsynet til Debio. På www.debio.no finnes informasjon om regelverk og veiledning for økologisk drift.

Regionale miljøkrav

I Viken har Statsforvalteren fastsatt forskrift som setter spesielle krav til miljøtiltak i jordbruket:

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2022-12-06-2182>

Kartet under viser hvordan fylkene Akershus, Buskerud, Oslo og Østfold er inndelt i miljøkravsone 1 og 2. Miljøkravsone 2 har strengere krav enn arealene i miljøkravsone 1. Det er **viktig** å gjøre seg kjent med hvilke av dine arealer som tilhører de ulike miljøkravsonene. Ved brudd på miljøkravene kan kommunen vurdere avkorting i produksjonstilskuddet. Det er viktig å merke seg at miljøkravene gjelder uavhengig om du søker produksjonstilskudd eller ikke, siden de er hjemlet i jordlova.

Hvis du lurer på hvilke miljøkrav som gjelder hos deg, kan du [gå inn i kartet ved å trykke her](#). De aller fleste i vår region er i miljøkrav sone 2.

Miljøkrav sone 1:

1. Det skal ikke jordarbeides nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.
2. Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten. Ved jordarbeiding på arealet som drenerer til/heller mot dråget, skal drågene ha minst 6 meter permanent grasdekke. Ved lett høstharving er det tilstrekkelig med minst 6 meter stubb i dråget.
3. Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.
4. Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. På flomutsatte arealer der flom medfører erosjon skal det være 6 meter varig vegetasjon i tillegg til 2 meter vegetasjonssone.
5. Fulldyrka mark med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4. For å sikre god etablering av høstvekster må de sås senest innen 20. september.

Miljøkravsone 2:

1. Det skal ikke jordarbeides nærmere enn to meter fra nedløpskummer for overflatevann og grøfteutløp.
2. Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten. Ved jordarbeiding på arealet som drenerer til/heller mot dråget, skal drågene ha minst 6 meter permanent grasdekke.
3. Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra fulldyrka jord.
4. Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. På flomutsatte arealer der flom medfører erosjon skal det være 6 meter varig vegetasjon i tillegg til 2 meter vegetasjonssone.
5. Fulldyrka mark med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4. For å sikre god etablering av høstvekster må de sås senest innen 20. September.
6. Minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal skal overvintre med plantedekke tilsvarende stubb, gras, direktesådd fangvekst eller direktesådd høstkorn. Lett høstharving tillates likevel til høstkorn eller høstoljevekster. For å sikre god etablering av høstvekster må de sås senest innen 20. september. Arealer som båndlegges av krav 2, 3, 4 og 5 inngår i 60 % av foretakets fulldyrkede areal.

Tilskudd til regionale miljøtiltak for jordbruket - RMP

De fleste vassdragene i Østfold er preget av forurensing, mye jord har behov for bedre jordhelse og kulturlandskapet gror igjen. Det er viktig at du som bonde tenker gjennom hvilke tiltak du kan bidra med på din gård/i din drift for å gjøre noe med dette. Regionale miljøtilskudd er årlige tilskudd du kan søke på, for tiltak som reduserer forurensing, bedrer jordhelsen og fremmer verdiene i kulturlandskapet. Tilskuddene er ment som betaling for utført skjøtselsarbeid i kulturlandskapet eller som en erstatning for økt risiko eller lavere avling. Det finnes tiltak som passer i ulike produksjoner og områder. Ved å gjennomføre rett miljøtiltak på rett sted vil landbruket bidra til renere vassdrag,

til å vedlikeholde et åpent kulturlandskap med biologisk mangfold og kulturminner, og til å få en jord med et rikere jordliv, mindre jordpakking, høyere moldinnhold og mindre utsatt for erosjon.

Tilskuddsordningen gjelder for foretak som er berettiget produksjonstilskudd. Vilkår for å få RMP-tilskudd er at foretaket har gjødslingsplan og plantevernjournal. Statsforvalteren i Oslo og Viken utarbeider årlig et veiledningshefte for tilskuddsordningen, les dette godt før du søker!

Søknaden sendes elektronisk via Altinn, med frist 15. oktober. Foreløpige satser fastsettes før søknadsfrist, men endelige satser beregnes ut fra disponibel ramme og antall søknader i fylket. Satsene kan derfor variere noe fra år til år. Ta kontakt med kommunen om du trenger hjelp til søknaden.

Mer informasjon om tilskuddsordningen finner du på [Statsforvalteren i Oslo og Viken sine nettsider](#).

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Det kan gis tilskudd til tiltak som ivaretar miljøverdiene i kulturlandskapet og bidrar til å hindre eller redusere forurensning, eller risikoen for forurensning fra landbruket. Tiltaket må gå utover det som kan forventes som en del av den vanlige jordbruksdriften. Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket gjelder for prosjekter/tiltak på landbrukseiendommer. Tilsagn om tilskudd gis på grunnlag av budsjetterte kostnadsoverslag. Endelig utbetaling av tilskudd gis på grunnlag av avlagt prosjektregnskap. Tilskuddssatsene er forskjellige for de ulike tiltakene, og varierer også fra kommune til kommune, da de bygger på lokale prioriteringer. Tilskuddssatsen er fra 35 % til 70 % avhengig av tiltakets art. [Ta kontakt med landbruksforvaltningen i din kommune for mer informasjon.](#)

Tiltak som faller inn under denne ordningen kan deles i *miljøtiltak og kulturlandskapstiltak*.

Forurensningstiltak

Du kan søke tilskudd til tiltak som reduserer tap eller risiko for tap av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, avrenning til vann eller utslipp til luft fra jordbruksarealer, fôr eller gjødsel. Dette kan for eksempel være utbedring av hydrotekniske anlegg (eldre lukningsanlegg med mer) og andre tiltak for å redusere forurensingen som for eksempel fangdammer. Det kan også gjelde planteverniltak.

Kulturlandskapstiltak

Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting ivaretar natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap.

Forskriften omfatter bl.a. tiltak som:

- ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark, og som tilrettelegger for økt biologisk mangfold
- tilrettelegger for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet, og som holder verdifulle områder åpne
- ivaretar kulturminner og kulturmiljøer, inkludert verneverdige bygninger, gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting etter kulturminnefaglige retningslinjer

Hvem kan søke?

Den som eier eller leier en landbrukseiendom der det foregår tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon, kan søke tilskudd. Den som leier må ha godkjenning fra eier. Privatpersoner og foretak kan søke om tilskudd. I tillegg må man ha kart over jordbruksarealene foretaket disponerer, samt andre arealer som foretaket disponerer eller som er av betydning for eller som er påvirket av jordbruksdriften. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet.

Husk å søke om midler før tiltaket settes i gang.

Noen kommuner har søknadsfrister for SMIL-ordningen.

I søknaden skal det legges ved en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket. Kostnadsoverslag må også legges inn i søknaden fordi det er det som danner utgangspunkt for beregning av tilskudd. Når tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev.

[Søknadsskjema og mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet.](#)

Tilskudd til drenering

Tilskudd kan gis til drenering av *tidligere* drenert eller planert jordbruksareal. Med søknaden må det leveres grøfteplan med kart, samt miljøinformasjon der tiltaket og virkningen av tiltaket er beskrevet.

Tilskudd kan ikke gis der tiltaket medfører vesentlig skade for annen eiendom og naturmangfold, vesentlig fare for flom og vannforurensning eller fare for skade på automatisk fredede kulturminner. Tilskudd kan heller ikke gis der tiltaket er påbegynt før tilskudd er innvilget.

Tilskudd til drenering av jordbruksjord, avgrenset til systematisk grøfting, profilering og omgraving utgjør 4 000 kroner per dekar. Ved annen grøfting kan det gis 61 kroner per løpemeter grøft begrenset oppad til 4 000 kroner per dekar.

[Søknadsskjema og mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet.](#)

Innovasjon Norge - IBU-midler

Over Jordbruksavtalen avsettes det hvert år midler til bygdeutvikling (Bygdeutviklingsfondet). IBU-midlene er det viktigste økonomiske virkemidlet i jordbruksavtalen for å få til næringsutvikling i, og i tilknytning til jordbruket. Det meste av midlene tildeles på fylkesnivå, og administreres av Innovasjon Norge. Hvert år utarbeides det liste over tiltak som skal prioriteres ved utdeling av tilskudd. Disse prioriteringene og tilskuddssatser finnes på [Innovasjon Norge sin hjemmeside](#).

I de senere år har etterspørselen etter investeringsmidler vært større enn hva som er tilgjengelig av midler. Det er ikke søknadsfrist i 2024.

IBU-midlene kan brukes til investering i [tradisjonelt jordbruk](#) og [utvikling av tilleggsnæringer](#).

Det kan gis støtte til:

- **Etablererstipend** - Tilskudd for å gi etablerere gunstige startvilkår for utvikling av egen virksomhet innenfor tilleggsnæring. Stipendet knyttes til to faser:
 1. Utviklingsfasen. Utvikle forretningsidé, markedsundersøkelser o.l.
 2. Etableringsfasen. Oppstart av virksomheten
- **Bedriftsutvikling** - Tilskudd til videreutvikling av virksomheter, for eksempel produktutvikling, testsalg, styrking av kompetanse og markedsføring. Investeringer
- **Tilskudd og/eller lån til investeringer** i bl.a. nybygg og ombygging av driftsbygninger i tradisjonelt landbruk og i tilleggsnæringer, samt produksjonsutstyr av varig karakter i tilknytning til disse bygningene.
- **Tilskudd ved generasjonsskifte** - Tilskudd til landbrukseiendommer der det trengs mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte for å opprettholde drift i tradisjonelt landbruk eller tilleggsnæring. Tilskuddet kan gis til og med det året søkeren fyller 35 år.
- **Andre tiltak** - Tilskudd til andre tiltak dersom de er i samsvar med formålet med BU-midlene.

Bionova - tilskudd til bioøkonomi og klimatiltak

Bionova er satsingen på bioøkonomi og klimatiltak for jordbruk-, skogbruk- og havbruksnæringene, og kan være med å finansiere løsninger som bidrar til målet om et lavutslippssamfunn.

- [Tilskudd til bioøkonomiprosjekter](#)
- [Fornybar energi i landbruket](#)

Velferdsordninger

Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel

Husdyrprodusenter kan gis tilskudd til avløsning hele året, mens plante- og honningprodusenter kan gis tilskudd i perioden 15. april til 1. oktober. Avløseren må være over 15 år. Tilskuddet varierer etter produksjonsomfang. Frist for søknad er 12 måneder etter siste avløste dagen som gir rett til refusjon. Utgifter til avløser må dokumenteres.

Det er krav om at bruker har næringsinntekt fra foretaket. Etter søknad kan det gis dispensasjon fra dette kravet.

[Mer informasjon om ordningen finner du på landbruksdirektoratets hjemmesider.](#)

Tilskudd til tidligpensjon

Ordningen skal bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket, og er rettet mot de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jord- og skogbruk. Det er kun brukeren som kan utløse tidligpensjon. Med bruker menes eier eller forpakter av landbrukseiendom, og ektefelle, samboer eller partner. For å kunne utløse tidligpensjon kreves det bl.a. at: Jordbrukere som har fylt 62 år og som har drevet jordbruk i minst 15 år, kan motta tidligpensjon. Men, det stilles krav til inntekt i en referanseperiode på fem år. Dette gjelder både næringsinntekt fra foretaket og annen inntekt. Det er også forutsatt at landbrukseiendommen er overdratt til ny eier (ikke ektefelle/samboer).

[Mer informasjon om ordningen finner du på landbruksdirektoratets nettsider.](#)

Jordloven

Dyrket og dyrkbar jord kan i utgangspunktet ikke nyttes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon. Det må gis samtykke til omdisponeringen. §§ 9 og 12 omhandler omdisponering og fradeling.

Søknader om fradeling som ikke er å regne som stedbunden næring skal også behandles som en dispensasjonssak etter plan og bygningsloven.

Det er ikke nødvendig med omdisponeringssamtykke til våningshus og vanlige driftsbygninger i landbruket. Kårbolig må ha omdisponeringstillatelse på dyrket mark. Landbruksforvaltningen i kommunen skal se på plassering av alle bygninger.

Jordleie

Alle jordleiekontrakter skal være av 10 års varighet, og kan ikke sies opp av utleier i leieperioden. Det kan søkes kommunen om dispensasjon fra denne bestemmelsen i gitte tilfeller. Kopi av leiekontrakter skal sendes kommunen. I motsetning til ved forpaktning omfatter leieforholdet kun jordbruksarealet.

Forpaktning

Alle forpaktningsavtaler skal godkjennes av landbruksforvaltningen. Forpaktning omfatter alle leieforhold der bolig, bygg og anlegg er med i avtalen. Forpaktningstida skal være minst 5 år. **Merk forskjellen mellom jordleie og forpaktning!**

Bo og driveplikt

Normalt gjelder følgende ved overtakelse av en landbrukseiendom:

- Det er driveplikt for eier i hele eierperioden. Driveplikten kan oppfylles personlig eller ved bortleie. Leiekontrakten skal være av 10 års varighet, og kan ikke sies opp av utleier i leieperioden. Det kan søkes kommunen om dispensasjon fra denne bestemmelsen.
- Konesjonsfri overtakelse (egenerklæring): Den nye eieren må bosette seg på eiendommen innen 1 år og bo der i minst 5 år eller søke konsesjon.
- Overtakelse ved odelsløsning: Samme som ved konsesjonsfri overtakelse.
- Konesjonspliktig overtakelse; kommunen vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er nødvendig med boplikt og personlig boplikt.
- Det kan ved konsesjonssøknad søkes om fritak fra boplikten. Dette gjelder både de som overtar konsesjonsfri eiendom og de som erverver eiendom ved konsesjon.

Hold av dyr

Det er forskrifter for hold av hest, storfe, svin, småfe, høns og kalkun, pelsdyr. Formålet med forskriftene er å legge til rette for god helse og trivsel for dyra ved at det tas hensyn til dyras naturlige behov.

Mattilsynet kontrollerer at lover og forskrifter blir overholdt. Ombygging og nybygging av husdyrrom skal meldes til Mattilsynet før igangsetting. Det skal ikke settes inn dyr før godkjenning foreligger.

[Se mer informasjon hos Mattilsynet.](#)

Regulering av ervervsmessig husdyrhold

Uten tillatelse fra Landbruks- og matdepartementet kan ingen etablere eller drive anlegg for ervervsmessig svine- og fjørfehold med større besetninger enn det som i forskrift er fastsatt som grense for konsesjonsfri drift.

Floghavre

Er det floghavre på eiendommen du har overtatt? Ta kontakt med Landbruksforvaltningen i kommunen dersom du er usikker. Vi har oversikt over eiendommer som er registrert med floghavre. Floghavre er det verste ugras du kan få på eiendommen, og som eier/driver har du plikt til å bekjempe det. Dette er hjemlet i egen lov. [Matloven](#) og [Forskrift om floghavre](#) fastslår at eier og bruker skal holde eiendom fri for floghavre.

Nydyrking/inngrep i kulturlandskapet

Søknad om godkjenning av plan skal sendes landbruksforvaltningen før anleggsstart. Ved behandling legges det særlig vekt på hvilken virkning nydyrkingen har på natur- og kulturlandskapsverdiene. Muligheter for funn av fortidsminner skal avklares. Det skal også legges vekt på å sikre driftsmessige gode løsninger. Ved større inngrep, dvs. nydyrking på arealer større enn 50 daa, kreves det at det lages en konsekvensutredning av tiltaket.

Oppfylging på landbruksarealer er stort sett søknadspliktig. Ta kontakt med kommunen, som vurderer om tiltaket om tiltaket skal behandles etter jordloven, om det skal behandles som tillatelse til tiltak, dispensasjon etter plan eller om det er nødvendig med reguleringsplan. Fra 1. juli 2020 må alle avfallsanlegg som deponerer jord- og steinmasser som ikke er forurenset, ha tillatelse etter avfallsforskriften kapittel 9 om deponering.

Tilskudd ved produksjonssvikt

Foretak som kan dokumentere produksjonssvikt på grunn av klimatiske årsaker som det ikke er mulig å sikre seg mot, kan søke om tilskudd ved produksjonssvikt. Totalavlingen på gården må være under 70 % av et gjennomsnittså. Søknadsfrist er 31. oktober, men søker plikter å melde mistanke om avlingsvikt så snart som mulig i vekstsesongen. Vinterskader på eng må meldes inn straks og deretter utbedres før 15. juni. Søknadsfrist for erstatning for vinterskader på eng er 15. juli.

[Informasjon om ordningen finner du hos Landbruksdirektoratet.](#)

Naturskade

Hvis noe du eier blir påført skade etter en naturulykke, kan du i utgangspunktet kreve erstatning to steder:

1. Gjennom vanlig forsikringsordninger
2. Gjennom den statlige erstatningsordningen

Hvem som erstatter skaden, avhenger av om det som er skadet kan forsikres eller ikke. Statens naturskadefond kan dekke skade på objekt det ikke er mulig å forsikre med en privat forsikringsordning, som for eksempel dyrka mark, steinmolo, private veier m.m. Skaden skal meldes gjennom [Landbruksdirektoratet](#) innen 3 måneder.

Gjødsellager og siloanlegg

Reguleres [av Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav](#). Gjødsellager skal ha tilstrekkelig kapasitet slik at all gjødsel kan spres innenfor tillat periode. Lagringskapasiteten skal være minimum 8 måneder, helst 12 måneder. Ved nybygg, utvidelse og utbedring av gjødsellager og siloanlegg skal kommunen godkjenne planen før arbeidet kan gjennomføres. Når prosjektet er fullført, skal det kontrolleres og godkjennes av kommunen.

Spredning av husdyrgjødsel

Spredning av husdyrgjødsel reguleres [av Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav](#), og skal så langt som mulig skje i perioden fra våronnsstart til 1. september. Spredning uten nedmolding/nedfelling på eng og annen grøde bør gjøres så tidlig i vekstsesongen at det er mulighet for betydelig gjenvækst som høstes eller beites, og **skal gjøres senest 1. september**. Det er ikke tillatt å spre husdyrgjødsel på snødekt eller frossen mark. I perioden fra og med 1. november til og med 15. februar er det ikke tillatt å spre husdyrgjødsel. Husdyrgjødsel spredd på åpen åker skal moldes ned straks, og senest innen 18 timer etter spredning. Maksimalmengde tilsvarende 17 kg tot. N/daa og vekstsesong. Det skal tas rimelig hensyn til luktulempere og ulemper ved partikkelspredning ved spredning av husdyrgjødsel i nærheten av boliger. Kommunen kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra denne forskriften. Det er viktig å ha tilstrekkelig spredeareal, og benytte seg av hele arealet for å unngå for store konsentrasjoner av fosfor i jordsmonnet.

Husk at all bruk av husdyrgjødsel også skal inn i gjødselplanen.

Avløpslam

Slam er rikt på næringsstoffer og har gode jordforbedringsegenskaper. Bruk av slam kan redusere kostnadene til kunstgjødsel og kalk. Det er viktig at slam brukes og håndteres slik at det ikke oppstår helsefare eller fare for forurensing av jord, vann og luft.

Ved bruk av produkter med slam skal det sendes melding til kommunen minimum to uker før første levering. Enhet landbruk videreformidler meldingen til Miljørettet helsevern ved Helsehuset, for en helsemessig vurdering.

Ta kontakt med kommunen så fort du har inngått avtale om å motta avløpsslam. Det skal utarbeides en melding med kart som viser mellomlagringssted, spredningsarealer, drikkevannskilder og badevann. Spesifikasjoner av slammet skal også vedlegges. Det er viktig at mellomlagringsstedet ikke ligger for nært boliger i området og at en unngår direkte overflateavrenning.

Avløpsslam inneholder vanligvis store mengder fosfor. Det er derfor en forutsetning at en har ferske jordprøveopplysninger på spredearealene og at det utarbeides gjødselplaner der slammet inngår.

SKOGBRUK

Er du skogbruker finnes det ulike tilskudd du kan søke på, regler du må forholde deg til og plikter du må følge. Hos Landbruksdirektoratet finner du informasjon, og skjema for å søke og rapportere:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk>

Ny skogeier – informasjon hos Landbruksdirektoratet:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/ny-skogeier>

Offentlig skogforvaltning

I alle kommuner er det som regel en eller flere personer som jobber med skogfaglige oppgaver. Skogansvarlig forvalter offentlige tilskudd til skogbrukstiltak. I tillegg skal det påses at skogbruket i området drives i henhold til skoglovens bestemmelser og foretar utbetaling av skogfond. Det utføres også skogfaglig råd og veiledning.

Skogloven

Skogbruk er en langsiktig næring med omløp på 70-120 år. Det dagens eiere gjør eller ikke gjør av skogtiltak, vil prege eiendommen over årtier, og i stor grad påvirke hvilke verdier som kan hentes ut av skogen i fremtiden. Derfor er det viktig at alle skogbrukstiltak blir utført i overensstemmelse med de sentrale målsettinger for skogbruk og de gjeldene regler for hvordan skogen skal stelles. I **skogloven og forskrifter hjemlet i loven**, finnes det mange bestemmelser som skogeieren må forholde seg til. Viser også til sertifiseringsordningen [PEFC Skogstandard](#), med [30 kravpunkter](#) som beskriver hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen.

Foryngelsesplikt

Som skogeier skal du sørge for tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst, og se til at det er samsvar mellom hogstform og foryngelsesmetode. Dersom foryngelsen skal skje ved planting er det normalt et krav om å utføre planting innen tre år. Dette ansvaret følger av skogbruksloven § 6 og forskrift om bærekraftig skogbruk, §§ 6 - 8.

Markagrensa og regler for skogbehandling og skogsdrift

Ny markaforskrift ble gjeldene 01.01.2022 gir endringer for skogbruket i deler av Indre Østfold Kommune. Endringen betyr at skog som ligger innenfor marka grensa får en egen forskrift som regulerer skogbehandling og skogsdrift.

Konsekvensen for Indre Østfold Kommune er at 2 % av skogarealet blir berørt. Dette tilsvarer ett areal på 8,9 km². Statsforvalteren har utarbeidet en kartløsning som viser Marka forskriftas virkeområde. Her er det også utarbeidet en endringsanalyse som viser konsekvensen av gamle og nye grenser.

Noen konsekvenser for skogbehandling er gjengitt under. For fullstendig oversikt vises det til forskriften.

- Hogst og størrelse på hogstflater – hogstflater skal ikke være større enn 50 daa.
- Metoder for foryngelse og etablering av ny skog- det stilles krav til samla vurdering av økologiske, miljømessige og driftsøkonomiske forhold. Videre skal stier, løyper, setervoller og andre innmarks areal knyttet til steder i marka ikke plantes til. Det er nye regler for markberedning.
- Plantevernmidler – Bruk av plantevernmidler er forbudt, men det er noen unntak.
- Terrengtransport – det stilles mer krav til hensyn ved terrengtransport. Det er skjerpede krav for å unngå sporskader og krav til at dette utbedres snarest mulig etter avslutta drift.
- Søknadsplikt – all planlagt hogst må godkjennes av kommunen. Søknader skal sendes på elektronisk skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Dersom hogsten kan være en vesentlig ulempe for friluftsliv, naturmiljø, landskap eller kulturminne kan kommunen nekte hogst.
- Landbruksveier – planer om bygging av nye permanente skogsveier eller ombygging av eksisterende skogsveier skal behandles av Landbruksveiforskriften. Naturvern- og friluftslivorganisasjonene skal få mulighet til å uttale seg før vedtak gjøres av kommunen.

Se informasjonsside om [Markaforskriften hos Statsforvalteren i Oslo og Viken](#)

[Om gjeldende forskrift om skogbehandling og skogsdrift i marka](#)

Skogfond

Skogfond er en lovpålagt fondsavsetning, som skal sikre at skogeier har midler til å finansiere investeringer i egen skog. Alle skogeiere skal ha sin egen skogfondkonto. Pengene på skogfondkontoen følger skogeiendommen og tilhører skogeier.

I henhold til Skogloven har skogeiere en foryngelsesplikt.

Innlogging skogfond

Logg inn på skogfondskontoen via www.skogfond.no . Her kan du sjekke saldo og søke om utbetaling av skogfond og/eller tilskudd.

Skogfond gir skattefordel

Skogeier må skatte av inntekter fra tømmer salg, men den delen som settes på skogfondkontoen blir ikke inntektsført eller beskattet før pengene tas ut av fondet for å dekke investeringer i skogen. Når skogeier tar pengene ut av fondet, så inntektsføres og skattlegges kun 15 prosent av beløpet.

Når du bruker penger fra skogfondet til investeringer i skogen din, er det kun 15 prosent som blir beskattet, resten er skattefritt. Denne skattefordelen kan du se på som et indirekte tilskudd i form av redusert skatt. Den reduserte skatten tilsvarer ofte et ordinært tilskudd fra staten på 40-50 prosent av kostnaden, eller enda mer hvis du har høy skatteprosent.

Bruk [Skogkurs sin skogfondskalkulator](#) for å beregne hvor lønnsomt det er å bruke skogfond til en investering. Legg inn kostnaden for den påtenkte investeringen, og kalkulatoren beregner skattemessig virkning.

Tiltak skogfond kan benyttes til:

- Skogkulturtiltak (for eksempel foryngelse av skog, ungskogpleie, forhåndsrydding, stammekvisting, gjødsling og grøfterensk).
- Bygging og ombygging av skogsveier og velteplasser.
- Vedlikehold av skogsbilveier.
- Miljøtiltak.
- Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer.
- Forsikring av skog.
- Investeringer i bioenergitiltak.
- Oppmerking av eiendomsgrenser.
- Kursmateriell og kursavgift for kurs knyttet til skogbruk
- Skogbruksplanlegging

For fullstendig oversikt, ta kontakt med skogbrukssjefen i kommunen, eller se hjemmesidene til [Landbruksdirektoratet](#).

Tilskuddsordninger

Oversikt over tilskuddsordninger for skogbruk finnes på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet. Det er både nasjonale og lokale ordninger.

Følgende tilskuddsordninger gjelder i 2022:

- Tilskudd til gjødsling av skog som klimatiltak
- Tilskudd til miljøtiltak i skog
- Tilskudd til opprydding av vindfall etter storm og tilsvarende hendelser
- Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer
- Tilskudd til skogkultur
- Tilskudd til skogsdrift med taubane, hest og andre driftsmetoder

- Tilskudd til tettere skogplanting som klimatiltak
- Tilskudd til tømmerkai
- Tilskudd til veibygging i skog

[Mer informasjon finner du hos Landbruksdirektoratet](#)

Kommunale tilskudd strategier for skogkultur og veibygging kan gjøre at det er noe forskjeller på hvilke formål og satser som er gjeldene i de ulike kommunene. Tilskuddsordningene er økonomiske virkemidler for å stimulere til aktivitet og tilpasning til lokale utfordringer for skogbruket i kommunen. Ta kontakt med skogbruksansvarlig for ytterligere informasjon eller gå inn på kommunens informasjonssider:

Indre Østfold Kommune: [Skogfond - Indre Østfold kommune](#)

Skiptvet Kommune: [Skogbruk - Skiptvet kommune](#)

Rakkestad Kommune: [Skogbruk - Rakkestad kommune](#)

Marker Kommune: [Skogbruk - Marker kommune](#)

Aremark kommune: [Skogbruk - Aremark kommune](#)

Bruk av plantevernmidler i skog

Den som ønsker å spre plantevernmidler fra helikopter i skog eller på sprøytefelt i utmark som er 15 dekar eller større må sende inn søknad om dette til kommunen innen 1. oktober året før spredningen er planlagt utført.

Ved spredning med motorisert spredeutstyr på sprøytefelt i utmark som er mindre enn 15 dekar, har en plikt til å sende melding til kommunen innen 1. oktober samme år som spredningen er utført.

Søknads- og meldingsplikten i utmark gjelder imidlertid ikke motorisert håndholdt og ryggbåret spredeutstyr.

Spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer er i utgangspunktet forbudt. Kommunen kan likevel etter søknad gi tillatelse dersom det er et ledd i skjøtselen av kulturlandskapet. Forbudet omfatter ikke direkte stubbebehandling.

[Se informasjonsside hos Mattilsynet](#) som gjelder bruk av plantevernmidler i utmark og søknadsskjemaer. Aktuelle søknadskjema:

- Søknadskjema om spredning av plantevernmidler fra luftfartøy
- Søknad om spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer
- Søknad om spredning av plantevernmidler i utmark større eller lik 15 daa.
- Melding om spredning av plantevernmidler mindre enn eller lik 15 daa.

Skogbrukskurs

Det arrangeres lokale kurs i regi av Skogbrukets kursinstitutt. For kursoversikter og priser, se internettsiden – www.skogkurs.no

Veiledning fra landbruksforvaltningen

Den som forvalter regelverket for skogbruket i kommunen, kan bidra med gratis råd og veiledning. Hvis du som ny skogeier er interessert i en befarings i skogen sammen med en representant for skogbruksmyndighetene, avtaler vi gjerne et passende tidspunkt.

Vi minner om at **bygging av landbruksvei er søknadspiktig**. Ta kontakt med kommunen på forhånd.

Skogeierforeninger - entreprenører

Når det gjelder å få utført det nødvendige skogsarbeidet som planting, ungskogpleie, tynning og sluttavvirkning, må det tas kontakt med for eksempel skogeierforeningen eller entreprenører. I våre områder operer både Viken Skog, Glommen Mjøsen Skog, SB-skog og Nortømmer. Alle har lokale skogbruksledere. I tillegg er det noen lokale entreprenører som tar på seg slike oppdrag.

VILTFORVALTNING

Viltforvaltningens hierarki:

1. Landbruks- og matdepartementet
2. Miljødirektoratet
3. Fylkeskommunen og statsforvalteren
4. Kommunen

«Viltorganene skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi myndigheter og organisasjoner, bedrifter og personer bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning»

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Kommunen etablerer overordnede mål for utviklingen av hjorteviltbestandene. Videre skal kommunen ivareta andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørslar, naturmangfold, offentlige interesser etc.). Kommunen fastsetter minsteareal, godkjenner vald og bestandsplanområder, tildeler fellingskvote og behandler skadefellingssøknader.

Grunneier har enerett til jakt og fangst på sine arealer. Grunneierne samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, samt organiserer jakten gjennom jaktfelt. Gjennom samarbeidsorganene utarbeides bestandsplaner som er i tråd med kommunale målsettinger.

Storviltjakt

Ved jakt på storvilt som elg, hjort og rådyr må man først få arealene godkjent som ett, eller del av ett vald. Tellende areal angir jaktbart areal av eiendommen. Minstearealet bestemmer antall fellingstillatelser ut fra tellende areal. Minstearealet for å opprette vald er bestemt i lokal forskrift, og varierer mellom artene. For å øke jaktbart og tellende areal er det en fordel om flere eiendommer går sammen for å danne et vald. Kommunene tildeler fellingstillatelser til valdet, som igjen fordeler tildelte dyr til jaktfeltene i valdet. For små vald for hjort og elg spesifiseres tillatelsen på antall dyr, type dyr (kjønn/alder). For rådyr spesifiseres ikke dyr på alder og kjønn. Vald som har tellende areal over 20 ganger minstearealet for arten, kan få flerårig tildeling etter at kommunen har godkjent bestandsplan. Dette er hjemlet i forskrift om forvaltning av hjortevilt.

Småviltjakt

Alle dyr som ikke har jakttid, er fredet (viltlovens speilvendingsprinsipp). Jakttider settes av direktoratet gjennom forskrift (forskrift om jakt- og fangsttider). Det er ingen begrensninger med tanke på areal og antall dyr som skytes. Eksempler på arter; ringdue, ender, gjess, rødrev, hare, skogsfugl, mår osv.

Beverjakt

For jakt på bever er det ikke lenger behov for vald eller krav om minstevannlengde. Så lenge kommunen har åpnet for jakt i kommunen, og ikke begrenset uttaket i antall, er det opp til jaktrettshaver om hvordan jakten foregår. Det er forskjellige lokale forskrifter i de ulike kommunene.

Villsvin

Jaktretten på villsvin ligger også hos grunneier. Miljødirektoratet og Mattilsynet har laget en handlingsplan mot villsvin, som ligger på Direktoratets hjemmeside. Handlingsplanen går ut på at grunneiere bør samarbeide for å kontrollere villsvinbestanden og hindre ytterligere utbredelse og økning.

Det er ikke tillatt å fore villsvin, men åte er tillatt. Definisjonen på åte er en mindre mengde mat som normalt konsumeres på et døgn, som legges ut med hensikt å skyte villsvin. Ditt lokale bondelag kan hjelpe deg med mer informasjon om grunneiersamarbeid og villsvinforvaltning, gjennom prosjekter på grunneiersiden.

Jaktrettighetshaver/grunneiers muligheter

Grunneier kan jakte selv, avstå jakt på sin eiendom, la andre jakte hos seg, selge jaktprodukter eller leie ut jaktretten (*En grunneier kan avtale særskilt bortleie av jaktrett, men denne skal da være skriftlig, jf. viltloven § 28.*). Jeger må ha gjennomført og bestått jegerprøve, og ha betalt jegeravgift. Ved jordleie medfølger jaktretten med mindre annet er avtalt. Ved framleie av jaktrett (grunneier leier bort jorda, men beholder jaktretten og leier ut jakt til andre), er grunneier erstatningspliktig for evt. skader som følge av jakt. Forbeholder grunneieren seg jaktretten, kan jakt ikke drives på brukerens åker og eng i tiden fra og med 1. mars til og med 30. september uten at dette avtales.

Skadegjørende vilt

Skadegjørende vilt skal så langt det lar seg gjøre løses gjennom ordinær jakt.

For å ta ut skadegjørende arter, kreves oftest søknad til kommunen. Noen arter kan også tas ut etter skadelidtes egne vurdering. Dette er hjemlet i Skadefellingsforskriften, med flere krav for skade og gjennomføring.

Frister

- 1.april:
 - Rettighetshavers frist for å trekke eiendommen ut av godkjent eller omsøkt vald eller trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde
- 1. Mai:
 - Rettighetshavers frist for å søke godkjenning av vald eller bestandsplanområde.
 - Rettighetshavers frist for å melde endringer i valdet eller i bestandsplanområde til kommunen.
 - Rettighetshavers frist for å søke om godkjenning eller endringer av bestandsplan.
 - Rettighetshavers frist for å søke om kvotefri jakt på rådyr.

Rapportering

Valdleder får tilsendt fellingstillatelse årlig. Etter endt jakt skal valdansvarlig rapportere resultat av jakta til kommunen. Skjema sendes inn til kommunen innen **14 dager** etter endt jakt - sett elg, hjort, fellingsrapport rådyr og bever. Rapportene gir verdifull informasjon til forvaltning og forskning om bestandenes tilstand og helse.

Rovvilt

Bjørn, ulv, gaupe, jerv og kongeørn regnes som rovvilt. Det er et hovedmål å sikre levedyktige bestander av de fire store rovdyrartene og av kongeørn. Samtidig er det et mål å opprettholde et aktivt landbruk for å utnytte beiteressursene for sau og rein i utmark. For å nå dette todelte målet må vi forvalte rovviltbestanden, samtidig som landbruket må tilpasse seg noe i kjerneområdene for rovvilt.

På [statsforvalteren sine nettsider kan du lese om beredskap for rovvilthendelser, erstatning for skader på husdyr og hvem som gjør hva når rovvilt tar beitedyr.](#)

Kommunen har begrenset ansvar i rovviltforvaltningen. Noe av ansvaret kan være administrasjon av kommunale skadefellingslag. Østfold Interkommunale Skadefellingslag etableres i 2020 for å iverksette fellingsforsøk etter vedtak fra statsforvalteren hjemlet i naturmangfoldloven § 18, 1. ledd bokstav b.

NYTTIG KONTAKTINFORMASJON

Brønnøysundregisteret

Registrer og søk etter foretak.

www.brreg.no

Debio

Debio kontrollerer og godkjenner økologisk produksjon i Norge. Garantist for at varer merket med Ø-merket er produsert på en miljøriktig og bærekraftig måte.

www.debio.no

Eurofins

For analyse av f.eks. grovfôr, vann, jord, planter og kornavregning.

www.eurofins.no

Felleskjøpet

Felleskjøpet er en av leverandørene av driftsmidler til norsk landbruk.

www.felleskjopet.no

Glomma Sør

Vannområdet Glomma sør består av kommunene: Indre Østfold kommune, Skiptvet, Rakkestad, Råde, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler. Vannområdet organiserer vannforvaltningsarbeidet i områder som drenerer til Glomma fra Øyeren i nord til Oslofjorden i sør.

<http://glomma-sor.no/>

Glommen Mjøsen Skog

Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.

<https://www.glommen-mjosen.no/>

Guldkorn

Guldkorn SA skal samle alle gode krefter i mat- og drikkenæringen i Østfold for å bidra til økt verdiskapning gjennom utvikling og synliggjøring av mat og drikkeprodukter fra regionen. Østfold tar mål av seg til å bli Norges sterkeste mat – og drikke-region.

<http://www.guldkorn.no/>

Gårdskart og Kilden fra NIBIO

For bl.a. gårdskart og erosjonskart. Arealet som er registrert her, er utgangspunkt for tildeling av tilskudd.

<https://gardskart.nibio.no>

<https://kilden.nibio.no/>

<https://www.nibio.no/tjenester/gardskart/brukerveiledning-gardskart>

https://www.youtube.com/channel/UCd6xcRdETR_R2xs7FYbLE2A

<https://www.facebook.com/GardskartKilden>

Hjorteviltregisteret

For statistikk og rapporter om f.eks. skutt elg, rådyr, hjort og bever.

www.hjortevilt.no

Innovasjon Norge

Tilbyr tjenester innenfor finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk og eksponering.

www.innovasjon norge.no

www.innovasjon norge.no/Landbruk/

Landbruksdirektoratet

For søknader, skjemaer, veiledninger og informasjon angående tilskudd, avlingsskadeerstatning, regelverk, kvoter, frister, statistikk, frister osv.

www.landbruksdirektoratet.no

Landbrukstjenester Østfold:

Andelslag hvor medlemmene er gårdbrukere fra hovedsakelig kommer fra følgende kommuner: Aremark, Rakkestad, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Råde, Rygge, Moss og Svindal. Noen fra Eidsberg bruker disse.

<http://ostfold.landbrukstjenester.no/>

Landbrukstjenester Indre Østfold SA:

Andelslag hvor medlemmene er gårdbrukere fra kommunene Spydeberg, Hobøl, Skiptvet, Askim, Trøgstad, Marker, Eidsberg og deler av Aurskog Høland.

[Kontaktinfo Landbrukstjenester Indre Østfold](#)

Kommunenes hjemmesider

www.io.kommune.no

www.skiptvet.kommune.no

www.rakkestad.kommune.no

www.aremark.kommune.no

www.marker.kommune.no

Landbruks- og matdepartementet

Landbruks- og matdepartementet har ansvar for matpolitikk og landbrukspolitikken.

<https://www.regjeringen.no/no/dep/lmd/id627/>

Matmerk - KSL – kvalitetssikring i landbruket

Landbruksnæringens egne kvalitetssystem, Kvalitetssystem i landbruket (KSL). Det dekker alle typer matproduksjon på norske gardsbruk, og stiller krav til hvordan produksjonen skal gjennomføres og hva som skal dokumenteres.

<https://www.ksl.no/>

Mattilsynet

Mattilsynet forvalter alle lovene som omhandler produksjon og omsetning av mat, matkjeden fra jord og fjord til bord. Dette omfatter alle virksomheter innen primærproduksjon, næringsmiddelindustri og småskalaproduksjon, importører, dagligvarebutikker og alle typer

serveringssteder. Har også tilsyn med veterinærer og annet dyrehelsepersonell, med de som behandler biprodukter (for eksempel slakteavfall), og med alle som holder dyr (også private).
www.mattilsynet.no

Morsa – vannområdeutvalg for Vansjø-Hobølvassdraget

Vannområde Morsa omfatter kommunene Enebakk, Nordre Follo, Vestby, Ås, Frogn, Indre Østfold, Våler, Moss og Råde. www.morsa.org

NIBIO

Fagartikler og forskning innenfor landbruk og miljø. Sjekk spesielt [Tjenester](#). www.nibio.no

Norsk Landbruksrådgiving

Tidligere Forsøksringen. Faglig bindeledd mellom praktisk landbruk og landbruksforskningen..
www.nlr.no

Norsk Landbruksrådgiving Øst

Driver lokal forsøksvirksomhet og tilbyr individuell rådgiving og kunnskapsformidling. Ta kontakt for bl.a. gjødselplanlegging og Mentorordning.
<https://ost.nlr.no/>

Nortømmer

Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgiving. Lokale skogbruksledere.
<http://nortommer.no>

Regional matkultur

Regional Matkultur er et nettverk for aktører innen matsektoren i Østfold, Akershus og Oslo. Det skal fremme økt volum, økt tilgjengelighet, økt synlighet og økt omsetning av lokal mat i serveringsbransjen. Medlemmene representerer hele verdikjeden, fra primærprodusenter, næringsmiddelbedrifter og grossister, til serveringssteder og gårds- og spesialbutikker.
<https://www.norgesvel.no/prosjekter/regional-matkultur>

Reiseliv Indre Østfold

Den offisielle reiseportalen for Indre Østfold.
www.visitindre.no

SB-Skog

Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgiving. Lokale skogbruksledere.
www.sbskog.no

Skogbrukets Kursinstitutt

Skogbrukets Kursinstitutt (Skogkurs) skal gi næringsaktører og forvaltning mulighet til å tilegne seg kompetanse og å identifisere nye og videreutvikle eksisterende virksomheter og produkter. Legger vekt på å fremme tiltak for barn og ungdom.
www.skogkurs.no

Skogselskapet i Østfold

Skogselskapet i Østfold er en medlemsorganisasjon med engasjement for skog, skogbruk, friluftsliv og tilgrensende interesseområder. Driver med informasjonsvirksomhet rettet mot barn, unge, allmenheten og skogbruket.

<https://skogselskapet.no/skogselskapet-i-ostfold/>

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Landbruksavdelingen finner du under «Landbruk og mat». Følg [«Viken-bonden» på facebook!](#)

<https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/landbruk-og-mat/>

Viken Skog

Tømmerkjøper. Tilbyr hogst, skogkulturarbeid og rådgivning. Lokale skogbruksledere.

<http://viken.skog.no/>

Andre aktuelle lenker:

Østfold Bondelag - www.bondelaget.no/ostfold

Østfold Fylkeskommune – <https://ofk.no>

Etablererservice - <http://etablerer-ostfold.no/>

Navet næringshage - <https://www.naringshagenostfold.no/>

Norges Vel - <http://www.norgesvel.no/>

Energigården - <http://www.energigarden.no/>

Østfold birøkterlag - <https://norbi.no/finn-fylkes-og-lokallag/>

Kontaktinformasjon til landbruksforvaltningen i kommunene

Indre Østfold kommune

Postadresse: Postboks 34, 1861 Trøgstad

Besøksadresse: Rådhusgata 22, 1830 Askim

[69 68 10 00](tel:69681000)

post@io.kommune.no

Rakkestad kommune

Postadresse: pb. 264, 1891 Rakkestad Kommune

Besøksadresse: Rådhusveien 8, Rakkestad kommune

[69 22 55 00](tel:69225500)

postmottak@rakkestad.kommune.no

Skiptvet kommune

Storveien 24

1816 Skiptvet

[69 80 60 00](tel:69806000)

post@skiptvet.kommune.no

Marker kommune

Storgata 60

1871 Ørje

[69 81 05 00](tel:69810500)

post@marker.kommune.no

Aremark kommune

Aremarkveien 2276

1798 Aremark

[69 19 96 00](tel:69199600)

post@aremark.kommune.no